

Exit Photography Group

SURVIVAL PROGRAMMES

Aquesta exposició presenta, per primera vegada en el context espanyol i de manera íntegra, *Survival Programmes: In Britain's Inner Cities*, l'emblemàtic projecte de l'Exit Photography Group —Nicholas Battye, Chris Steele-Perkins i Paul Trevor. Realitzat entre 1974 i 1979, aquest treball documenta la pauperització de les classes populars a set barris marginals del Regne Unit.

07.11.2018 – 17.02.2019

[LA VIRREINA]
CENTRE
DE LA IMATGE

Ajuntament de
Barcelona

La mostra *Survival Programmes: In Britain's Inner Cities* (Programmes de supervivència als barris de classe obrera britànics) presenta íntegrament i per primera vegada en el context espanyol el projecte homònim de l'Exit Photography Group, col·lectiu format per Nicholas Batty, Chris Steele-Perkins i Paul Trevor.

Aquest treball, que es pot considerar un exemple paradigmàtic sobre el desenvolupament de la cultura fotogràfica documental a la Gran Bretanya en els anys setanta, es va realitzar entre 1974 i 1979, tot i que va ser publicat en forma de llibre el 1982, el mateix any en què es va exposar a la Side Gallery de Newcastle.

Inicialment es va concebre a partir de dues narracions paral·leles i autònomes: un conjunt de fotografies ordenades en quatre parts —Creixement, Promesa, Benestar i Reacció— i una sèrie de diàlegs amb persones que procedien dels contextos socioeconòmics explorats, així com de les diverses ciutats que es van investigar.

L'objectiu de *Survival Programmes* era documentar la pauperització de les classes populars a set ciutats angleses —Londres, Birmingham, Liverpool, Newcastle, Middlesbrough, Glasgow i Belfast— durant els governs laboristes de Harold Wilson i James Callaghan, anticipant el panorama que vindria posteriorment, després del nomenament de Margaret Thatcher com a primera ministra britànica al capdavant del Partit Conservador.

Survival Programmes mostra la percepció, molt estesa a finals dels anys setanta, que la classe política anglesa havia perdut el control no només de l'economia, sinó també de l'àmbit laboral i, fins i tot, dels carrers. Aquesta «ingovernabilitat» del Regne Unit, accentuada per l'atur, la precarització, el conflicte a Irlanda del Nord i les tensions racials, va arribar al seu punt àlgid els anys 1978 i 1979, durant l'anomenat «hivern del descontentament». A partir d'aquí, els *tories* van assumir com a seva la necessitat d'un govern que canalitzés les qüestions econòmiques i, sobretot, la vida pública al complet. El *thatcherisme* —amb la liberalització empresarial i mercantil, la privatització d'indústries i serveis, els valors victorians i les seves apologies del patriotisme i l'individualisme— va començar aleshores un imparable procés de desarticulació del pacte de l'Estat social sorgit després de la postguerra, aprofitant que les classes mitjanes i el proletariat no s'havien sentit mai còmodes amb la intel·lectualitat progressista prèvia a la Dama de Ferro.

D'altra banda, l'activitat de l'Exit Photography Group també s'emmarca dins d'una xarxa d'iniciatives autoorganitzades que van

impulsar el desenvolupament d'una cultura fotogràfica documental i polititzada a la Gran Bretanya al llarg de tota la dècada dels setanta. Des de la pionera *The Photographer's Gallery*, oberta el 1971, fins a la *Half Moon Gallery*, dirigida per Jo Spence i Terry Dennett a partir del 1975, un any després que tots dos fundessin el *Photography Workshop*, i des de la revista *Camera work* fins a la *Side Gallery*, que va iniciar la seva activitat el 1977, el panorama britànic va viure un moment de gran dinamisme, propiciat pels finançaments públics del subcomitè de fotografia de l'Arts Council, a partir de 1972, que van afavorir la institucionalització i la democratització d'una cultura fotogràfica que va tenir a *Survival Programmes: In Britain's Inner Cities* un dels seus projectes més emblemàtics.

PRÒLEG A L'EDICIÓ DE 1982

Exit Photography Group

Tradicionalment, els fotògrafs documentals s'han ocupat de la «condició humana». Però documentar una condició no és explicar-la. La condició és un símptoma, no una causa; més concretament, és el resultat d'un procés. Per tant, en la manera de presentar el material d'aquest llibre, ens preocupa tant mostrar processos com documentar condicions.

El llibre tracta sobre la vida als barris marginals de la Gran Bretanya a finals de la dècada de 1970. L'obra és un intent de comunicar aquesta experiència en forma de registre fotogràfic i verbal. Les fotografies es presenten com una història d'imatges en quatre parts i es poden llegir amb independència del text. El text prové de gravacions magnetofòniques de persones que parlen de la seva pròpia experiència, i es pot entendre sense les imatges.

El llibre serveix de nexa d'unió de les històries personals gravades verbalment i la història social documentada a les fotografies. Es desenvolupen per separat, però en paral·lel. Aquesta relació mantinguda entre la imatge i el text és, com l'experiència que volem compartir, complexa, desigual i oberta a diverses interpretacions.

El tractament que hem donat a les gravacions requereix alguns comentaris. Hem editat les transcripcions, de vegades en gran mesura, perquè abordin les qüestions o els fets fonamentals d'una situació determinada, però al mateix temps hem mirat de conservar el sentiment i l'esperit particular de l'ocasió i dels entrevistats. En general,

no intentem reproduir el dialecte de cada persona en el text, ja que és difícil de reproduir fonèticament i incòmode de llegir. Les expressions repetitives s'han eliminat, majoritàriament; només els *saps?* haurien duplicat la llargada del llibre. En alguns casos es modifiquen els llocs i els noms per protegir la identitat de les persones.

En principi, el llibre havia de ser el producte d'un projecte fotogràfic de sis mesos, però al final, amb moltes interrupcions, va trigar més de sis anys a completar-se. El material es va recollir en diferents moments entre 1974 i 1979, i es va editar a partir de molts milers de fotografies i més d'un centenar d'hores d'entrevistes gravades. Des de l'inici, vam pensar que l'escala del projecte ultrapassava els recursos i l'energia d'una sola persona. El nostre grup, que es va formar el 1973, va establir durant l'elaboració d'un llibre anterior un mètode de treball consistent a repartir equitativament les tasques de recollida, processament, edició i presentació del material. Aquest tipus de col·laboració ens va permetre abordar el projecte i integrar plenament les nostres aportacions i idees. No s'esmenten els autors de cada fotografia i entrevista concreta, ja que en tot moment ens hem considerat responsables del conjunt de l'obra [...].

INTRODUCCIÓ A L'EDICIÓ DE 1982

Paul Trevor

Uns quatre milions de persones viuen als barris centrals de les ciutats del Regne Unit. No totes són pobres. De fet, en general s'oblida que la majoria dels nostres pobres i marginats no viuen als centres de les ciutats. Però a causa de la visibilitat i concentració dels seus problemes, el terme «inner city» es va convertir en el focus simbòlic del programa contra la pobresa del Govern a partir de finals de la dècada de 1960.

El maig de 1968 el primer ministre Harold Wilson va posar en marxa el Programa Urbà (Urban Programme), dirigit a destinar recursos addicionals a «zones de greu marginació social en diverses ciutats».¹ Aquestes zones presentaven uns símptomes comuns: «una població minvant; una concentració creixent de persones pobres i de classe social baixa; un parc d'habitatges predominantment de mala qualitat i un entorn descuidat, sotmès a canvis físics a gran escala; i una absència pràcticament total d'activitat econòmica i inversió productiva».²

El moment de l'anunci del Programa Urbà va ser important. El 1968 s'estaven produint disturbis socials i polítics generalitzats a les

principals ciutats europees, mentre que als Estats Units, als guetos negres de Newark i Detroit, esclataven aldarulls d'origen racial. Aquell any, Enoch Powell, aleshores diputat conservador de Wolverhampton, va agitar el fantasma dels «rius de sang» que es vessarien pels nuclis urbans de la Gran Bretanya. Ràpidament, el conflicte racial i els barris marginals es van convertir en qüestions polítiques cabdals. El Govern va creure que era necessari que la gent veiés que hi feia alguna cosa. En resposta a aquella situació que es considerava greu, la retòrica va ser impressionant, però la realitat era que el Programa Urbà representava només una vintena part de l'u per cent de la despesa pública. Es va donar la impressió d'un compromís ferm amb la creació d'una sèrie de programes d'actuació i de recerca als barris marginals de la Gran Bretanya, als quals es va donar molta publicitat.³

Aquests projectes a petita escala van funcionar durant més de deu anys i van donar un suport considerable a molts grups d'autoajuda d'aquests barris. Es donava per fet que la solució, en gran mesura, consistia a aconseguir una participació més activa de la població i una millor coordinació dels serveis socials i assistencials per part de les autoritats locals.

Malgrat aquests programes, als anys setanta es va produir una degradació continuada i implacable dels barris marginals i els seus residents. Els aldarulls generalitzats de 1981, una violència originada per la frustració i l'abandó, van significar un punt àlgid sense precedents en aquesta decadència. Les condicions que es donen en el moment en què es redacta aquest text donen motius de sobres per preveure més incidents violents. És just concloure que els governs no estan disposats a abordar la situació amb la profunditat necessària, o bé que no en són capaços. La seva predisposició a finançar més investigacions i informes sembla cada cop més una estratègia per ajornar l'aplicació de mesures significatives.

*

La literatura sobre la pobresa i la marginació urbanes és enorme. Els orígens i el creixement d'aquesta literatura es corresponen amb els orígens i el creixement del capitalisme industrial. A la Gran Bretanya dels segles XVIII i XIX, la Revolució Industrial va revolucionar la naturalesa del capital privat. Com ens recorda el professor J.K. Galbraith:

Era la riquesa dels nous emprenedors, no pas dels seus treballadors, la que s'esbombava pertot arreu. Els propietaris de les noves fàbriques, o de les matèries primeres, els ferrocarrils o els bancs que els servien,

vivien en mansions que encara són representatives d'aquell segle. Els seus treballadors vivien en tuguris foscos i sorollosos, amuntegats en carrers bruts i sense pavimentar, que els missioners i reformadors socials només s'aventuraven a recórrer després de reunir un coratge considerable. I a les fàbriques, des dels més vells fins als més petits treballaven de sol a sol per una misèria.⁴

La situació dels pobres de les zones urbanes industrials era aleshores una característica nova de la societat britànica. A partir d'aquell moment, la literatura sobre la pobresa s'ha acumulat a mesura que una successió de persones han presentat proves de la seva existència, explicacions de les seves causes, propostes per a la seva eradicació i advertències sobre què pot passar si s'ignora.

Periodistes i comentaristes com Cobbett, Mearns, Engels, London, Masterman i Orwell han aportat uns relats descriptius notables sobre la vida de la classe obrera. Els grans economistes —Smith, Ricardo, Malthus, Marx i Keynes— han presentat teories i filosofies molt influents. El Parlament ha generat 150 anys de laborioses Comissions Reials d'Investigació, des de l'informe de la Comissió de la Llei contra la Pobresa de 1832-4, fins a l'actual Comissió Reial sobre la Distribució de la Renda i la Riquesa (amb vuit informes fins ara).

Els estudis pioners dels filantrops victorians Charles Booth i Seebohm Rowntree sobre la pobresa van generar un seguit de deixebles. Des d'aleshores, investigadors i sociòlegs han presentat una quantitat tan aclaparadora d'estadístiques, conceptes, definicions, teories, anàlisis i explicacions que la capacitat del sistema per suportar l'investida de la seva racionalitat és en si mateixa un tema digne d'investigació.

També fotògrafs, com ara Thompson, Brandt, Whiffen, Hardy i McCullin, han utilitzat el seu talent per documentar vívidament i amb compassió les cares menys acceptables del capitalisme. Novel·listes, acadèmics, dramaturgs i dietaristes també han aportat la seva visió i passió.⁵

No obstant això, malgrat aquests esforços persistents, tot i un segle i mig de reformes socials i la creació de l'Estat del benestar, malgrat el moviment obrer, la pobresa continua. L'estudi més recent sobre el tema, *Poverty in the United Kingdom*, de Peter Townsend (1979), afirma que, segons la definició estatal del llindar de pobresa (el llindar que dona dret a la prestació complementària), en aquell moment hi havia entre 15 i 17,5 milions de persones pobres o al llindar de la pobresa, més d'una quarta part de la població.⁶

L'abundant informació recollida durant dos-cents anys és indispensable per entendre aquest fenomen i explicar-ne la persistència. A partir d'aquí es poden extreure quatre conclusions importants.

En primer lloc, tot i els supòsits en sentit contrari, actualment sabem que la pobresa no es pot explicar simplement pel fracàs personal o les mancances psicològiques de l'individu.⁷ Townsend considera que dos terços de totes les persones pobres tenen menys de quinze anys o més de seixanta-cinc. I, en general, és un fet acceptat que el creixement actual del nombre de persones pobres per la incorporació dels aturats no s'ha produït perquè centenars de milers de persones hagin desenvolupat recentment problemes de personalitat.

El que més tenen en comú els nostres pobres és que pertanyen a la part de la classe obrera que és la més pobra o la inactiva: els grups més grans són els jubilats, malalts i discapacitats, i els que tenen les rendes més baixes, juntament amb les persones al seu càrrec. Els estudis mostren que la gent pobra no representa una secció relativament fixa de la societat. Més de la meitat de la població, majoritàriament de classe treballadora, experimenta la pobresa o la quasi pobresa en algun moment al llarg de la seva vida. Com observa un escriptor, «la pobresa no és només un problema de grups especials, o dels altres, sinó un entorn en què viu un gran nombre de persones i que amenaça en qualsevol moment d'assumir una presència més concreta».⁸

En segon lloc, actualment se sap que la pobresa és un resultat inevitable de la distribució desigual de la riquesa i dels recursos de la societat. El professor Townsend conclou que la pobresa «s'ha d'entendre no només com una característica inevitable de les desigualtats socials greus, sinó també com una conseqüència particular de les accions dels rics per preservar i augmentar la seva riquesa i negar-la als altres. El control de la riquesa i de les institucions creades per aquesta riquesa [...] és, per tant, fonamental en qualsevol política destinada a eradicar o alleujar aquesta condició».⁹

A la Gran Bretanya, més d'una quarta part de tota la riquesa privada està en mans de l'u per cent més ric de la població adulta i més de la meitat pertany al cinc per cent més ric. El vuitanta per cent més pobre de la població es reparteix una cinquena part de la riquesa.¹⁰ La distribució desigual de la riquesa és el nucli de l'estructura més àmplia de desigualtats de classe pel que fa a les oportunitats, la seguretat, la renda i el poder. Els pobres són els que tenen menys de tot.

En tercer lloc, contràriament a la creença popular, a la Gran Bretanya no existeix cap tendència significativa cap a un augment de la

Diumenge a la tarda, Mozart Street, Granby, Liverpool, 1975
© Paul Trevor

Pensionista impedit, Maryhill, Glasgow, Escòcia, 1975
© Nicholas Batty

Dinar, Maryhill, Glasgow, Scotland, 1975
© Chris Steele-Perkins

Treballadors del sector tèxtil, Aldgate, Londres, 1979
© Paul Trevor

igualtat.¹¹ Tot i que el nivell de vida ha pujat durant aquest segle, ha estat conseqüència d'un creixement econòmic a llarg termini, i no pas d'una redistribució dels ingressos.¹² Les forces del mercat fan que rebim més els que ja tenen més, i menys els que tenen menys, de manera que existeix una tendència intrínseca a l'eixamplament d'aquesta distància. Les mesures i reformes pal·liatives dels governs només pretenen impedir que aquesta distància s'eixampli encara més.

El sistema impositiu no ha aconseguit redistribuir de manera significativa la renda i la riquesa. L'element progressista dels impostos directes es veu anul·lat per l'element regressiu dels impostos indirectes.¹³ Els moviments de riquesa que s'han produït no han estat «verticals», entre classes, sinó «horitzontals», dins de les classes.¹⁴

En quart lloc, ara es veu més clarament que la pobresa no és simplement una nafra desafortunada en el cos d'una societat altrament sana, sinó que n'és clarament una part intrínseca. La pobresa està profundament arrelada en un sistema institucional i cultural que legitima les desigualtats de classe. Eradicar-la suposaria alterar les institucions clau que controlen els recursos i els valors, és a dir, introduir canvis estructurals. Els mers ajustos tècnics i administratius deixaran les coses pràcticament tal com estan.

*

Aquestes conclusions les corroboren els informes dels diferents estudis dels barris marginals finançats pel Govern durant els anys setanta. Els informes demostren que, en última instància, no existeix una gran pressió sobre els governs perquè introduïxin canvis fonamentals, a causa de la feblesa política dels pobres. Els estudis revelen l'abisme existent entre la classe *a la qual* van destinats aquests informes i la classe *sobre la qual* tracten.

Per a molts, el barri marginal segueix sent un lloc de refugi, una zona on poden trobar aixopluc i una forma de vida que compleixi alguns dels seus requisits, per bé que sigui de manera insuficient. En aquest grup hi ha alguns dels nouvinguts a la ciutat, residents temporals i altres que no tenen un accés immediat a l'habitatge social, o gent que no vol o no pot conformar-se a les normes més ortodoxes de la societat. Però per a molts altres, potser la majoria, entre ells molts residents de llarga durada, el barri marginal es converteix en una trampa. Veuen que el seu habitatge i el seu entorn es deterioren, que cada cop tenen menys llocs de treball fàcilment accessibles i oportunitats econòmiques a l'abast, i que el futur del barri està en decadència. Experimenten

*canvis socials provocats, en part, per les conseqüències de la reurbanització. Però no tenen l'oportunitat o, en alguns casos, el desig i la motivació per anar-se'n del barri i instal·lar-se en un habitatge millor, amb més seguretat i un accés més fàcil a un lloc de treball. I se senten impotents per influir en el curs del canvi i el futur incert i en decadència de la seva zona.*¹⁵

Aquests informes reiteren que les dificultats de la gent dels barris marginals s'expliquen millor per la manca d'oportunitats que pels fracassos personals. L'anàlisi dels canvis en les pautes d'ocupació i d'inversió en aquestes zones revela que els problemes urbans formen part de processos econòmics regionals, nacionals i fins i tot internacionals més amplis. Els informes conclouen que la solució no es troba principalment als barris marginals. L'informe final del Coventry Community Development Project (Projecte de Desenvolupament Social de Coventry), basat en el barri marginal de Hillfields entre 1969 i 1975, afirma:

*La persistència de zones com Hillfields en una ciutat pròspera i progressista com Coventry és una clara indicació que ni el creixement econòmic ni l'administració amb una vocació social són per si sols suficients per eradicar els problemes urbans. [...] La concentració espacial d'aquests problemes en una petita àrea geogràfica no és un fenomen aïllat, que s'hagi d'abordar amb remeis especials, ni un petit vestigi de l'investida de la industrialització i la urbanització. És el producte dels mateixos processos que han portat el creixement i la prosperitat a altres zones i altres grups d'interès. [...] Dit d'una altra manera, sembla que el subdesenvolupament de Hillfields ha suposat un avantatge econòmic per al desenvolupament d'altres zones de Coventry.*¹⁶

Les condicions dels barris marginals no són la causa de la pobresa dels seus residents, sinó únicament l'entorn, i per això els intents d'eradicar les concentracions de pobresa eliminant els barris pobres fracassaran mentre el sistema que les ha creat es mantingui. Ho va observar Engels fa més de cent anys:

En realitat, la burgesia només té un sol mètode per resoldre la qüestió de l'habitatge a la seva manera, és a dir, per resoldre-la de manera que la solució reproduïx contínuament la mateixa qüestió. [...] Em refereixo a la pràctica actualment generalitzada d'obrir esvorancs als barris obrers de les nostres grans ciutats, especialment en zones

*cèntriques. [...] El resultat és el mateix a tot arreu: els carrerons escandalosos desapareixen enmig de les autolloances de la burgesia per aquest èxit rotund, però reapareixen immediatament en un altre lloc, sovint al mateix barri. [...] La mateixa necessitat econòmica que els va generar en la seva primera ubicació els genera també a la següent.*¹⁷

No existeix un vincle immutable entre la pobresa i els barris marginals. Si aquestes zones es convertissin en llocs més atractius per viure, els més pobres i desfavorits es veurien obligats a traslladar-se a altres zones indesitjables. En alguns països en via de desenvolupament, els pobres urbans es troben principalment a les ciutats marginals perifèriques i no als centres urbans. És possible que aquest patró acompanyi la renovació urbanística en ciutats com Glasgow i Liverpool, on la gent s'ha traslladat des del centre cap a la perifèria per viure en immenses urbanitzacions monòtones.

*

El terme «inner city», o «centre urbà», el van crear els mitjans de comunicació de massa als anys seixanta per descriure els barris urbans antics de classe obrera. Però aquest èmfasi en les zones cèntriques ha desviat l'opinió pública del fet que la pobresa té més incidència fora d'aquestes zones.

Per tant, és important veure aquest llibre en context: només tracta d'una petita part d'un problema molt més gran. El llibre aborda un moment històric específic i significatiu. De la mateixa manera que aquestes comunitats es van originar fa dos-cents anys com una resposta a la industrialització de la nostra societat i van marcar una nova fase en el seu desenvolupament, la seva desaparició representa l'inici d'una nova etapa, la d'una societat postindustrial.

La crisi dels nostres barris cèntrics està relacionada amb els canvis de l'economia en general. Dins de la lògica del nostre sistema actual, la «racionalització» de la indústria implica dificultats i privacions per a moltes persones d'arreu del país, especialment per als que viuen en antigues zones urbanes obreres que han perdut les seves bases industrials. La decadència d'aquestes comunitats és un reflex d'una polarització nacional creixent que s'està produint entre, d'una banda, una classe professional i empresarial rica en expansió i, de l'altra, una creixent «classe baixa» dependent formada per persones aturades, jubilades i discapacitades. La injustícia i el malbaratament d'aquest procés és, actualment, allò que simbolitza el terme «inner city».

Esperem que, amb el temps, els models d'ocupació creats per les noves tecnologies qüestionin la pràctica actual de penalitzar els que poden contribuir menys a les necessitats de producció i etiquetar-los com a «pobres» i «marginats». És possible que la preocupació pels valors socials democràtics arribi a dominar la nostra era postindustrial i aguditzí el conflicte per la distribució dels recursos i el poder.

De la mateixa manera que les condicions del feudalisme van obligar la gent a lluitar pels drets jurídics i que les condicions de la societat industrial van fer que s'exigissin drets polítics, sembla que la societat postindustrial està generant les condicions per a la pròxima lluita, la dels drets socials i econòmics igualitaris.

Londres, desembre de 1981

Notes al peu

1. Declaració del secretari d'Interior a la Cambra dels Comuns, 22 de juliol de 1968, *Hansard*, col. 40.
2. Department of the Environment, *Liverpool Inner Area Study: Third Study Review: Issues and Policies*, HMSO, Londres, 1975, p.3.
3. A la dècada a partir del 1968, aquests programes van ser el Projecte Nacional de Desenvolupament Social (National Community Development Project); el Programa de Barris (Neighbourhood Scheme); els Estudis per a les Directrius Urbanes (Urban Guideline Studies); els Estudis dels Centres Urbans (Inner Area Studies); els Estudis de la Qualitat de Vida (Quality of Life Studies); el Programa Social Integral (Comprehensive Community Programme); les Col·laboracions per als Barris Marginalis (Inner City Partnerships). Es pot trobar una explicació i avaluació d'aquests programes a Lawless, Paul, *Urban Deprivation and Government Initiative*, Faber & Faber, Londres, 1979.
4. Galbraith, J.K., *The Affluent Society*, Penguin Books, Harmondsworth, 1962, p.29.
5. Trobareu una selecció bibliogràfica a l'apartat de *Lectures complementàries*.
6. Townsend, Peter, *Poverty in the United Kingdom: A Study of Household Resources and Standards of Living*, Penguin Books, Harmondsworth, 1979, p. 895. Townsend considera que, segons el criteri de l'Estat, entre 3,3 i 5 milions de persones són pobres i entre 11,9 i 12,6 milions són al llindar de la pobresa (és a dir, les persones amb una renda disponible només un quaranta per cent per damunt del llindar de l'Estat). Vegeu el capítol 7. Només les persones amb una renda setmanal inferior al llindar de la prestació complementària i que, per tant, tenen dret a percebre la prestació, es consideren oficialment pobres. Les prestacions (que no inclouen els imports per als costos d'habitatge) del principi i el final del període cobert a *Programes de supervivència* eren les següents:

	Desembre 1974		Octubre 1978	
	Prestació setmanal ordinària	Prestació setmanal de llarga durada	Prestació setmanal ordinària	Prestació setmanal de llarga durada
	£			
Matrimoni	13,65	16,35	23,55	28,35
Persona que viu sola	8,40	10,40	14,50	17,90
No titular d'habitatge major de 18 anys	6,70	8,40	11,60	14,35
Fills: 16-17		5,15		8,90
13-15		4,35		7,40
11-12		3,55		6,10
5-10		2,90		4,95
menys de 5		2,40		4,10

Font: DHSS

En comparació, la renda mitjana bruta nacional de cada persona treballadora (home o dona major de 18 anys) a la Gran Bretanya era de £41,10 setmanals el 1974 i de £78,10 el 1978 (segons *New Earnings Survey*). En el seu informe a la Comissió Reial sobre la Distribució de la Renda i la Riquesa, la Comissió de la Prestació Complementària va descriure les seves prestacions per als pobres com a «poc adequades per satisfer les seves necessitats en un grau compatible amb la participació normal en la vida de la societat relativament rica en què viuen». (SBC, *Low Incomes*, HMSO, Londres, 1977, p.23).

Per raons històriques, el llindar oficial de pobresa es basa en un nivell de pobresa de «subsistència». Townsend qüestiona la idoneïtat d'aquest concepte, ja que no reconeix els principals àmbits de la vida en què es manifesta la pobresa. Argumenta que la pobresa s'hauria de definir en termes relatius a l'«estil de vida» predominant d'una societat. La «pobresa relativa» de la gent implica «l'absència o insuficiència de les dietes, comoditats, condicions mínimes, serveis i activitats que són comuns o habituals a la societat. [...] Si els falten o se'ls neguen recursos per accedir a aquestes condicions de vida i exercir plenament de membres de la societat, viuen en la pobresa» (p. 915). Aquesta definició reconeix que els nous nivells estableixen noves obligacions i expectatives pel que fa a les persones. Com diu Townsend, «les necessitats de la vida no són fixes. S'adapten i augmenten contínuament, a mesura que la societat i els seus productes canvien» (p. 915).

La conseqüència d'aplicar el concepte de pobresa relativa és que el grau de pobresa és superior al que es reconeix oficialment o habitualment. Townsend calcula que, segons el criteri de pobresa relativa, entre 12,5 i 14 milions de persones del Regne Unit viuen en la pobresa (p. 895).

7. Les explicacions de la pobresa en termes de fracàs personal les han refutat rotundament els projectes de recerca dels últims anys. Vegeu, per exemple, les conclusions dels programes de recerca més importants dels anys setanta, els Inner Area Studies i el National Community Development Project, en els seus informes de l'apartat *Lectures complementàries*. En aquests informes, la pobresa s'explica principalment en relació amb l'estructura de la societat i les seves institucions, i amb el funcionament de les forces socials i econòmiques. Vegeu també l'explicació a Townsend, Peter, *op. cit.*, capítol 2.

8. Williams, Raymond (ed.), *Mizy Day Manifesto*, Penguin Books, Harmondsworth, 1968, p.23.

9. Townsend, Peter, *op. cit.*, p. 893.

10. Royal Commission on the Distribution of Income and Wealth, *Report No. 1: Initial Report on the Standing Reference*, Cmnd 6171, HMSO, Londres, 1975, taula 34, p. 87. Vegeu també els comentaris a Townsend, Peter, *op. cit.*, pp. 337-43.

11. Vegeu Atkinson, A.B., *Unequal Shares: Wealth in Britain*, Penguin Books, Harmondsworth, 1974, pp. 21-4; i Westergaard, J. i Resler, H., *Class in a Capitalist Society: A Study of Contemporary Britain*, Penguin Books, Harmondsworth, 1976, pp. 107-15.

12. Vegeu Westergaard, J. i Resler, H., *ibid.*, pp. 34-44; i Townsend, Peter, *op. cit.*, pp. 116-42 i 909-12.

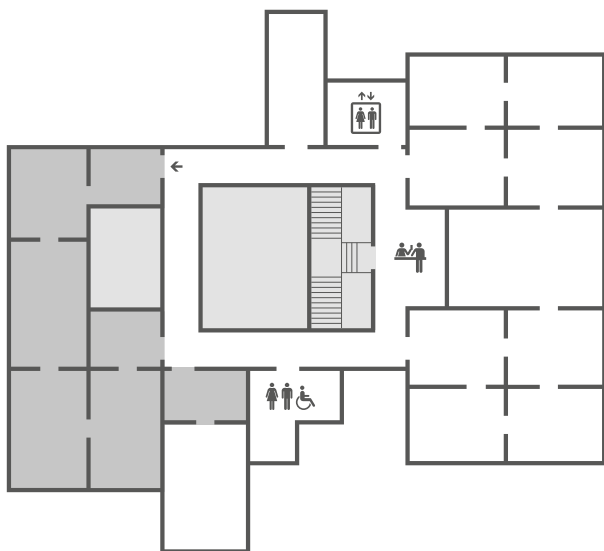
13. Royal Commission on the Distribution of Income and Wealth, *op. cit.*, para. 321, pp. 135-36. Vegeu també Kincaid, J. C., *Poverty and Equality in Britain: A Study of Social Security and Taxation*, Penguin Books, Harmondsworth, 1973, capítol 6; Townsend, Peter, *op. cit.*, pp. 147-50; Westergaard, J. i Resler, H., *op. cit.*, pp. 58-68.

14. Atkinson, A. B., *op. cit.*, p. 24.

15. Department of the Environment, *op. cit.*, p. 3.

16. Coventry Community Development Project, *Final Report, Part 1, Coventry and Hillfields: Prosperity and the Persistence of Inequality*, Home Office, Coventry, 1975, pp. 63-4.

17. Engels, Friedrich, *The Housing Question*, Progress Publishers, Moscou, 1975, pp. 71-4 (primera edició: 1872).

La Virreina Centre de la Imatge
Palau de la Virreina
La Rambla, 99. 08002 Barcelona

Horari: de dimarts a diumenge
i festius, d'11 a 20 h
Entrada gratuïta

Visites guiades gratuïtes:
Dimarts, 18.30 h
Dissabte y diumenge, 12 h

barcelona.cat/lavirreina
twitter.com/lavirreinaci
facebook.com/lavirreinaci
instagram.com/lavirreinaci